T083 TKL 1 (54) 1509 Luận Đại Trí Độ 30.Giải Thích Tướng Bát Nhã

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 1 30-GIAÛI THÍCH TÖÔÙNG BAÙT-NHAÕ

Hoûi: Sao chæ goïi rieâng Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø Ñaïi (Ma ha) maø khoâng goïi naêm Ba-la-maät kia? Ñaùp: Ma ha, Trung hoa dòch laø Ñaïi, Baùt-nhaõ dòch laø Tueä, Ba-la-maät dòch laø Ñaùo bæ ngaïn. Vì ñeán ñöôïc bôø kia cuûa bieån caû trí tueä, ñeán bôø meù cuûa heát thaûy trí tueä, ñeán choã cuøng toät neân goïi laø ñaùo bæ ngaïn. Chö Phaät trong ba ñôøi möôøi phöông lôùn baäc nhaát, thöù ñeán laø Boà-taùt, Bích-chi Phaät, Thanh-vaên; boán baäc ñaïi nhaân aáy ñeàu töø Baùt-nhaõ Ba-la-maät xuaát sanh neân goïi laø Ñaïi. Laïi nöõa, noù hay ñem laïi cho chuùng sanh quaû baùo lôùn, voâ löôïng voâ taän, thöôøng khoâng thay ñoåi, goïi laø Nieát-baøn. Coøn naêm Ba-la-maät kia khoâng ñöôïc nhö vaäy. Boá thí v.v... maø lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì chæ ñem laïi cho chuùng sanh quaû baùo theá gian, cho neân khoâng ñöôïc goïi laø Ñaïi. Hoûi: Caùi gì laø trí tueä? Ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät bao goàm taát caû trí tueä. Vì sao? Vì Boà-taùt caàu Phaät ñaïo neân phaûi hoïc taát caû phaùp, ñöôïc taát caû trí tueä; ñoù laø taát caû trí tueä cuûa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, Phaät. Trí tueä aáy coù ba thöù: Hoïc, voâ hoïc, phi hoïc phi voâ hoïc. Trí phi hoïc phi voâ hoïc laø nhö Caøn Tueä ñòa, Baát tònh quaùn, An-na-baùt-na, Töù nieäm xöù thuoäc Duïc giôùi, Noaõn phaùp, Ñaûnh phaùp, Nhaãn phaùp, Theá ñeä nhaát phaùp v.v... Trí hoïc laø khoå phaùp trí, nhaãn, tueä cho ñeán höôùng A-la-haùn, Tueä tam-muoäi Kim-cang trong voâ ngaïi ñaïo (voâ giaùn ñoaïn) thöù chín. Trí Voâ hoïc laø A-la-haùn vôùi trí giaûi thoaùt thöù chín (giaûi thoaùt ñaïo). Töø ñoù veà sau, heát thaûy trí Voâ hoïc nhö Taän trí, Voâ sanh trí v.v... Trí tueä caàu ñaïo Bích-chi Phaät cuõng nhö vaäy. Hoûi: Neáu Bích-chi Phaät ñaïo cuõng nhö vaäy, thì laøm sao phaân bieät giöõa Thanh-vaên vaø Bích-chi Phaät? Ñaùp: Ñaïo tuy moät thöù maø duïng trí coù khaùc. Neáu luùc chö Phaät khoâng xuaát hieän, hoaëc luùc Phaät phaùp ñaõ dieät, ngöôøi aáy do nhaân duyeân ñôøi tröôùc, töï xuaát phaùt trí tueä, khoâng theo ngöôøi khaùc nghe, do töï trí tueä ñaéc ñaïo. Nhö moät Quoác vöông ñi daïo chôi ôû trong vöôøn, ban mai trong saùng troâng thaáy röøng caây hoa quaû toát töôi, raát ñaùng öa vui. Vua aên xong naèm nghæ, caùc ñaïi phu theå nöõ cuûa vua, chung nhau haùi hoa, beû phaù caây röøng, vua thöùc daäy, thaáy caây bò huûy hoaïi, maø töï giaùc ngoä: “Taát caû theá gian voâ thöôøng, bieán hoaïi, ñeàu cuõng nhö vaäy!” Suy nghó nhö vaäy, taâm voâ laäu phaùt sanh, döùt heát kieát söû, chöùng ñaéc ñaïo Bích-chi Phaät, ñuû saùu thaàn thoâng, lieàn bay ñeán giöõa röøng yeân vaéng. Nhaân duyeân nhö vaäy, do phöôùc ñöùc, nguyeän haïnh, quaû baùo ñôøi tröôùc, ñôøi nay thaáy ñöôïc moät ít nhaân duyeân maø chöùng thaønh ñaïo Bích-chi Phaät. Nhö vaäy laø sai khaùc. Laïi nöõa, Bích-chi Phaät coù hai haïng: Moät goïi laø Ñoäc giaùc, hai goïi laø Duyeân giaùc nhö treân ñaõ noùi. Ñoäc giaùc laø ngöôøi naøy trong ñôøi naøy thaønh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 2 ñaïo, töï mình giaùc ngoä khoâng theo ngöôøi khaùc nghe, aáy goïi laø Ñoäc giaùc Bích-chi-ca Phaät. Ñoäc giaùc Bích-chi-ca Phaät coù hai haïng: 1- Voán laø Hoïc nhaân, sanh trong loaøi ngöôøi, luùc baáy giôø khoâng coù Phaät, Phaät phaùp ñaõ dieät, vò Tu-ñaø-hoaøn naøy ñaõ maõn baûy phen sanh, khoâng coøn phaûi sanh phen thöù taùm, töï ñöôïc thaønh ñaïo. Ngöôøi naøy khoâng goïi laø Phaät, khoâng goïi laø A-la-haùn, chæ goïi laø Tieåu Bích-chi-ca Phaät, cuøng vôùi A-la-haùn khoâng khaùc. Hoaëc coù vò khoâng baèng Ñaïi A-la-haùn Xaù-lôïi-phaát v.v... 2- Laø Ñaïi Bích-chi-ca Phaät, trong moät traêm kieáp taïo coâng ñöùc, taêng tröôûng trí tueä, ñöôïc phaàn ba möôi hai töôùng, hoaëc ñöôïc ba möôi moát töôùng, ba möôi töôùng, hai möôi chín töôùng, cho ñeán moät töôùng trong chín haïng A-la-haùn, trí tueä thoâng lôïi hôn, vaøo ñöôïc trong toång töôùng, bieät töôùng cuûa caùc phaùp thaäm thaâm, laâu ngaøy tu taäp ñònh, thöôøng öa ôû moät mình. Töôùng traïng nhö vaäy, goïi laø Ñaïi Bích-chi Phaät, vì theá maø coù sai khaùc. Ngöôøi caàu Phaät ñòa, töø khi môùi phaùt taâm khôûi nguyeän: “Nguyeän toâi laøm Phaät ñoä thoaùt chuùng sanh, ñöôïc heát thaûy Phaät phaùp, thöïc haønh saùu Ba-la-maät; phaù chuùng Ma quaân vaø caùc phieàn naõo, ñöôïc Nhaát thieát trí, thaønh töïu Phaät ñaïo, cho ñeán vaøo Voâ-dö Nieát-baøn. Tuøy theo baûn nguyeän baûn haïnh, töø trung gian aáy coù ñöôïc trí tueä, heát thaûy toång töôùng, bieät töôùng ñeàu bieát heát; aáy goïi laø trí tueä cuûa Phaät ñaïo. Ba thöù trí tueä aáy ñeàu bieát caû, ñeán taän cuøng bôø meù noù; do vaäy neân noùi laø ñeán bôø trí tueä. Hoûi: Neáu nhö ñaõ noùi heát thaûy trí tueä ñeàu neân vaøo, hoaëc theá gian, hoaëc xuaát theá gian; sao chæ noùi trí tueä cuûa ba thöøa ñeán taän cuøng bôø noù, maø khoâng noùi caùc trí khaùc? Ñaùp: Trí tueä cuûa ba thöøa laø thaät trí tueä, caùc trí khaùc ñeàu laø hö voïng. Boà-taùt tuy bieát maø khoâng chuyeân laøm. Nhö töø nuùi Ma-leâ, caùc nuùi khaùc khoâng saûn xuaát caây höông Chieân-ñaøn. Hoaëc ôû choã khaùc coù lôøi noùi hay, ñeàu töø trong Phaät phaùp maø coù ñöôïc. Töø nôi phi Phaät phaùp, môùi nghe tuy hay ho, maø laâu thì khoâng ñeïp; thí nhö söõa boø söõa löøa, saéc noù tuy gioáng nhau, maø söõa boø thì thaønh vaùng söõa, söõa löøa thì thaønh phaân. Lôøi Phaät phaùp vaø lôøi cuûa ngoaïi ñaïo ñeàu noùi: “Khoâng gieát, khoâng troäm, töø maãn chuùng sanh, giöõ taâm lìa duïc; vaø quaùn “khoâng” tuy ñoàng, nhöng lôøi ngoaïi ñaïo noùi luùc ñaàu tuy in tuoàng ñeïp, maø cuøng toät choã veà thì laø hö doái. Taát caû ngoaïi ñaïo ñeàu maéc vaøo ngaõ kieán. Neáu thaät coù ngaõ thì noù phaûi rôi vaøo hai choã laø töôùng huûy hoaïi; hoaëc laø töôùng khoâng huûy hoaïi; neáu laø töôùng huûy hoaïi thì phaûi nhö da boø, neáu laø töôùng khoâng huûy hoaïi thì phaûi nhö hö khoâng. ÔÛ hai choã aáy khoâng coù toäi saùt, khoâng coù phöôùc baát saùt. Neáu nhö hö khoâng, möa moùc khoâng theå thaám, gioù noùng khoâng theå laøm khoâ, theá thì rôi vaøo töôùng thöôøng; neáu thöôøng thì khoå khoâng theå naõo haïi, laïc khoâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 3 theå laøm vui. Neáu khoâng chòu khoå laïc, thì khoâng neân traùnh khoå tìm phöôùc. Neáu nhö da boø, bò gioù möa laøm hö hoaïi, thì rôi vaøo voâ thöôøng; neáu voâ thöôøng thì khoâng toäi phöôùc. Lôøi ngoaïi ñaïo noùi neáu ñuùng thaät nhö vaäy, thì ñaâu coù vieäc khoâng saùt laø phöôùc, saùt

sanh laø toäi? Hoûi: Phöôùc ñöùc trì giôùi cuûa ngoaïi ñaïo coù loãi nhö vaäy, coøn thieàn ñònh vaø trí tueä thì theá naøo? Ñaùp: Ngoaïi ñaïo laáy taâm chaáp ngaõ chaïy theo thieàn cho neân phaàn nhieàu coøn aùi, kieán, maïn, khoâng xaû heát thaûy phaùp neân khoâng coù trí tueä thaät. Hoûi: OÂng noùi ngoaïi ñaïo quaùn "khoâng", quaùn "khoâng" thì xaû heát thaûy phaùp, taïi sao noùi ngoaïi ñaïo khoâng xaû heát thaûy phaùp, neân khoâng coù trí tueä thaät? Ñaùp: Ngoaïi ñaïo tuy quaùn "khoâng", maø laïi chaáp thuû töôùng khoâng, tuy bieát caùc phaùp khoâng maø khoâng töï bieát ta khoâng; vì aùi tröôùc theo trí tueä quaùn khoâng vaäy. Hoûi: Ngoaïi ñaïo coù ñònh voâ töôûng, ôû ñoù taâm taâm sôû phaùp ñeàu dieät; vì ñeàu dieät neân khoâng coù loãi thuû töôùng aùi tröôùc trí tueä? Ñaùp: Do ñònh löïc voâ töôûng cöôõng laøm cho taâm dieät, chaúng phaûi do söùc cuûa thaät trí tueä; laïi ôû trong ñoù sanh töôûng cho ñoù laø Nieát-baøn, khoâng bieát ñoù coù ñöôïc laø chæ do hoøa hôïp laøm ra, do vaäy rôi vaøo trong ñieân ñaûo; trong ñoù taâm tuy taïm dieät, sau khi gaëp nhaân duyeân thì sanh trôû laïi; ví nhö ngöôøi nguû say khoâng moäng, taâm töôûng khoâng hoaït ñoäng, nhöng ñeán khi thöùc thì coù trôû laïi. Hoûi: Ñònh voâ töôûng coù loãi nhö vaäy, coøn coù Ñònh phi höõu töôûng phi voâ töôûng, ôû ñoù khoâng heát thaûy voïng töôûng, cuõng chaúng gioáng nhö cöôõng laøm cho töôûng dieät nhö ôû ñònh voâ töôûng; maø ôû trong ñaây do söùc trí tueä, neân khoâng coøn töôûng? Ñaùp: Trong aáy coù töôûng, vì teá vi neân khoâng bieát; neáu laø voâ töôûng thì Phaät ñeä töû coøn vì leõ gì laïi caàu ñöôïc trí tueä thaät? Trong Phaät phaùp, thöùc cuûa Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng aáy, nöông nôi ba uaån (thoï, töôûng, haønh) maø truï. Boán uaån naøy thuoäc nhaân duyeân cho neân voâ thöôøng, voâ thöôøng neân khoå, voâ thöôøng khoå neân khoâng, khoâng neân voâ ngaõ, khoâng voâ ngaõ neân coù theå xaû boû. Caùc oâng öa ñaém trí tueä neân khoâng ñöôïc Nieát-baøn; ví nhö con saâu ño, co ñeå chaân sau an oån môùi caát chaân tröôùc, neáu choã töïa heát, thì khoâng coøn tieán tôùi ñöôïc nöõa maø trôû lui. Ngoaïi ñaïo nöông Sô thieàn ñeå xaû tham duïc haï ñòa, cho ñeán nöông phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù, ñeå xaû voâ sôû höõu xöù, treân ñoù khoâng coøn choã nöông nöõa, thì khoâng theå xaû phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù. Vì khoâng coøn choã nöông, neân lo sôï maát ngaõ, sôï rôi vaøo trong choã voâ sôû ñaéc. Laïi nöõa, trong kinh ngoaïi ñaïo coù cho pheùp saùt, ñaïo, daâm, voïng ngöõ, uoáng röôïu, noùi raèng vì teá trôøi neân chuù nguyeän maø gieát khoâng toäi. Vì haønh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 4 ñaïo, neáu gaëp caáp naïn,muoán toaøn thaân maø gieát ngöôøi nhoû, khoâng toäi. Laïi gaëp caáp naïn maø vì haønh ñaïo, tröø vaøng, ngoaøi ra ñöôïc pheùp troäm laáy ñeå töï cöùu khaép, sau seõ tröø öông toäi aáy. Tröø vôï cuûa Thaày, phu nhaân cuûa Quoác vöông, vôï cuûa baïn toát, ñoàng nöõ, ngoaøi ra nhöõng nöõ nhaân khaùc vì böùc baùch caáp naïn, ñöôïc pheùp taø daâm. Vì thaày, vì cha meï, vì boø, vì thaân, vì laøm moâi giôùi, ñöôïc pheùp noùi doái. ÔÛ xöù laïnh cho pheùp uoáng röôïu thaïch maät, trong khi teá trôøi cho pheùp neám moät hai gioït röôïu. Trong Phaät phaùp thì khoâng nhö vaäy. Ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh, taâm töø xem bình ñaúng, cho ñeán moät con kieán cuõng khoâng cöôùp maïng noù, huoáng gì gieát ngöôøi? Moät caây kim, moät sôïi chæ khoâng laáy huoáng

gì nhieàu vaät? Ñoái vôùi keû daâm nöõ voâ chuû khoâng laáy tay ñuïng, huoáng gì laø vôï con ngöôøi? Ñuøa giôõn coøn khoâng ñöôïc noùi doái, huoáng chi coá yù noùi doái. Taát caû röôïu heát thaûy thôøi khoâng ñöôïc uoáng, huoáng chi ôû xöù laïnh, khi teá trôøi? Ngoaïi ñaïo caùc oâng so vôùi Phaät phaùp khaùc xa nhau nhö trôøi vôùi ñaát. Phaùp ngoaïi ñaïo caùc oâng laø choã sanh ra caùc phieàn naõo, coøn Phaät phaùp thôøi laø choã dieät caùc phieàn naõo. Ñoù laø choã khaùc nhau lôùn. Phaùp cuûa Phaät voâ löôïng, gioáng nhö bieån lôùn, tuøy yù muoán cuûa chuùng sanh maø thuyeát ra moãi moãi phaùp; hoaëc noùi coù, hoaëc noùi khoâng; hoaëc noùi thöôøng, hoaëc noùi voâ thöôøng; hoaëc noùi khoå, hoaëc noùi vui; hoaëc noùi ngaõ, hoaëc noùi voâ ngaõ; hoaëc noùi sieâng laøm ba nghieäp, thu nhieáp caùc thieän phaùp; hoaëc noùi heát thaûy caùc phaùp khoâng coù taùc töôùng. Nhö vaäy moãi moãi noùi sai khaùc. Ngöôøi voâ trí nghe ñeán laø cho traùi nghòch sai laàm, coøn ngöôøi trí nhaäp vaøo ba phaùp moân, quaùn heát thaûy lôøi Phaät noùi ñeàu laø thaät phaùp, khoâng traùi nghòch nhau. Nhöõng gì laø ba phaùp moân? 1- Moân Coân-laëc 2- Moân A-tyø-ñaøm 3- Moân Khoâng ? Hoûi: Sao goïi laø moân Coân-laëc? Sao goïi laø Moân A-tyø-ñaøm ? Sao goïi laø moân Khoâng ? Ñaùp: Coân-laëc coù ba trieäu hai traêm ngaøn lôøi. Luùc Phaät coøn taïi theá, Ñaïi Ca-chieân-dieân vieát ra. Sau khi Phaät dieät ñoä, tuoåi thoï con ngöôøi giaûm daàn, söùc nhôù bieát ít, khoâng theå ñoïc tuïng roäng, caùc vò ñaéc ñaïo soaïn laøm ba traêm taùm möôi boán ngaøn lôøi. Neáu ngöôøi naøo vaøo moân Coân-laëc, thì luaän nghò seõ voâ cuøng, trong ñoù coù caùc moân Tuøy töôùng, moân ñoái trò v.v... Moân Tuøy töôùng nhö Phaät noùi keä: Caùc vieäc aùc chôù laøm, Caùc vieäc laønh vaâng laøm, Töï thanh tònh yù mình, AÁy laø chö Phaät daïy. Trong ñoù noùi ñuû caùc taâm sôû phaùp, nay chæ noùi töï thanh tònh yù mình,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 5 thì neân bieát ñaõ noùi ñuû caùc taâm sôû phaùp. Sao vaäy? Vì haønh töôùng vaø sôû duyeân ñoàng nhau vaäy. Nhö Phaät noùi Boán nieäm xöù, trong aáy khoâng rôøi Boán chaùnh caàn, Boán nhö yù tuùc, Naêm caên, Naêm löïc. Vì sao? Trong Boán nieäm xöù, Boán tinh taán laø Boán chaùnh caàn, Boán ñònh töùc laø Boán nhö yù tuùc, Naêm thieän phaùp töùc laø Naêm caên löïc. Phaät tuy khoâng noùi caùc phaùp moân khaùc maø chæ noùi Boán nieäm xöù, neân bieát ñaõ noùi caùc phaùp moân khaùc. Nhö Phaät ôû trong Boán ñeá, hoaëc noùi moät ñeá, hoaëc noùi hai, hoaëc noùi ba. Nhö Tyø-kheo Maõ-tinh (Assaji – A-thuyeát-thò: Maõ- thaéng, Maõ-sö) noùi keä cho Xaù-lôïi-phaát: Caùc phaùp töø duyeân sanh, Phaùp aáy duyeân ñeán, dieät, Thaày toâi Ñaïi Thaùnh chuû, Noùi nghóa aáy nhö vaäy. Baøi keä naøy chæ noùi ñeán ba ñeá, neân bieát ñaïo ñeá ñaõ coù ôû trong ñoù, vì khoâng rôøi nhau. Ví nhö moät ngöôøi phaïm loãi, caû nhaø chòu toäi. Nhö vaäy v.v... goïi laø Tuøy töôùng moân. Ñoái trò moân laø, nhö Phaät chæ noùi Boán ñieân ñaûo, thöôøng ñieân ñaûo, laïc ñieân ñaûo, ngaõ ñieân ñaûo, tònh ñieân ñaûo. Trong aáy tuy khoâng noùi Boán nieäm xöù, song neân bieát ñaõ coù nghóa Boán nieäm xöù; ví nhö noùi thuoác laø ñaõ bieát beänh, noùi beänh laø bieát thuoác. Neáu noùi Boán nieäm xöù thì bieát ñaõ noùi Boán ñaûo. Boán ñaûo laø töôùng taø; neáu noùi Boán ñaûo laø ñaõ noùi caùc kieát söû. Vì sao? Vì noùi coäi goác thì bieát

ñuû caønh laù. Nhö Phaät noùi heát thaûy theá gian coù ba ñoäc; noùi ba ñoäc neân bieát ñaõ noùi ba phaàn, Taùm chaùnh ñaïo. Neáu noùi ba ñoäc, neân bieát laø ñaõ noùi heát thaûy caùc phieàn naõo ñoäc. Möôøi laêm thöù aùi laø tham duïc ñoäc, naêm thöù saân laø saân nhueá ñoäc, Möôøi laêm thöù voâ minh laø ngu si ñoäc; caùc taø kieán, kieâu maïn, nghi thuoäc veà voâ minh. Nhö vaäy taát caû caùc kieát söû ñeàu thu vaøo ba ñoäc. Laáy gì ñeå dieät noù? Laáy ba phaàn, Taùm chaùnh ñaïo. Neáu noùi ba phaàn, Taùm chaùnh ñaïo, neân bieát ñaõ noùi Ba möôi baûy trôï ñaïo phaåm. Caùc töôùng nhö vaäy, goïi laø moân ñoái trò . Nhöõng phaùp moân tuøy töôùng , moân ñoái trò nhö vaäy, goïi laø moân Coân-laëc. Sao goïi laø moân A-tyø-ñaøm? Hoaëc Phaät töï noùi nghóa caùc phaùp, hoaëc Phaät töï noùi danh töï caùc phaùp, caùc ñeä töû taäp hoïp thuaät giaûi nghóa lyù cuûa noù. Nhö Phaät noùi: Coù Tyø-kheo ñoái vôùi caùc phaùp höõu vi, khoâng chaùnh öùc nieäm, maø muoán ñöôïc ñeä nhaát phaùp cuûa theá gian (theá ñeä nhaát), khoâng coù leõ ñoù. Neáu khoâng ñöôïc ñeä nhaát phaùp cuûa theá gian maø muoán vaøo trong chaùnh vò thì khoâng coù leõ ñoù. Neáu khoâng vaøo trong chaùnh vò maø muoán ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn thì khoâng coù leõ ñoù. Neáu coù Tyø-kheo ñoái vôùi caùc phaùp höõu vi, chaùnh öùc nieäm, muoán ñöôïc phaùp ñeä nhaát cuûa theá gian thì vieäc aáy coù ñöôïc. Neáu ñöôïc phaùp ñeä nhaát

cuûa theá gian, neân ñöôïc vaøo chaùnh vò, vaøo chaùnh vò neân ñöôïc quaû vò Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, thì chaéc chaén coù leõ aáy. Nhö Phaät noùi ñi thaúng ñeán phaùp ñeä nhaát cuûa theá gian maø khoâng noùi caùc nghóa töôùng cuûa noù nhö noù heä thuoäc giôùi naøo, nhaân duyeân gì, quaû baùo gì? Töø phaùp ñeä nhaát cuûa theá gian, caùc phaùp sôû haønh cuûa haøng Thanh-vaên, cho ñeán Voâ-dö Nieát-baøn, moãi moãi phaân bieät nghóa töôùng cuûa noù, aáy goïi laø moân A-tyø-ñaøm . Moân Khoâng laø Sanh khoâng, Phaùp khoâng; nhö trong kinh Taàn-baø- ta-la Vöông Nghinh Phaät noùi: “Phaät baûo Ñaïi vöông: “Khi saéc sanh chæ laø ”khoâng” sanh, khi saéc dieät chæ laø “khoâng” dieät, khi caùc haønh sanh chæ laø “khoâng” sanh. Khi dieät chæ laø “khoâng” dieät, trong aáy khoâng coù töï ngaõ, khoâng ngöôøi, khoâng thaàn ngaõ, khoâng coù ngöôøi töø ñôøi naøy ñeán ñôøi sau, tröø nhaân duyeân hoøa hôïp goïi laø chuùng sanh; keû phaøm phu ngu si chaïy theo danh ñeå caàu thaät”. Trong caùc kinh nhö vaäy, Phaät noùi veà sanh khoâng. Phaùp khoâng laø, nhö Phaät noùi ôû trong kinh Ñaïi Khoâng: Möôøi hai nhaân duyeân töø voâ minh cho ñeán giaø cheát, neáu ngöôøi noùi ñoù laø giaø cheát, hoaëc noùi ai giaø cheát, ñeàu laø taø kieán. Sanh, höõu, thuû, thoï, aùi, xuùc, luïc nhaäp, danh saéc, thöùc, haønh, voâ minh cuõng nhö vaäy. Hoaëc coù ngöôøi noùi thaân töùc laø thaàn ngaõ, hoaëc noùi thaân khaùc thaàn ngaõ; hai lôøi ñoù tuy khaùc nhau, song ñoàng laø taø kieán. Phaät noùi: Thaân töùc laø thaàn ngaõ, taø kieán nhö vaäy, chaúng phaûi ñeä töû Ta. Hoaëc noùi thaân khaùc thaàn ngaõ, cuõng laø taø kieán, chaúng phaûi ñeä töû Ta. Trong kinh aáy Phaät noùi veà phaùp khoâng. Neáu noùi: “ai giaø cheát”, neân bieát ñoù laø lôøi hö voïng, aáy goïi laø sanh khoâng. Neáu noùi: “aáy laø giaø cheát”, neân bieát ñoù laø lôøi hö voïng, aáy goïi laø phaùp khoâng.

Cho ñeán voâ minh cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, Phaät noùi veà saùu möôi hai kieán trong kinh Phaïm Voõng: Neáu coù ngöôøi noùi "thaàn ngaõ thöôøng, theá gian cuõng thöôøng", aáy laø taø kieán. Neáu noùi: "thaàn ngaõ voâ thöôøng, theá gian voâ thöôøng" aáy cuõng laø taø kieán. Neáu noùi: "thaàn ngaõ vaø theá gian cuõng thöôøng cuõng voâ thöôøng, thaàn ngaõ vaø theá gian chaúng phaûi thöôøng vaø chaúng phaûi voâ thöôøng" ñeàu laø taø kieán. Do vaäy, bieát caùc phaùp ñeàu laø khoâng, aáy môùi laø thaät. Hoûi: Neáu noùi thaàn ngaõ thöôøng, thì laø taø kieán. Vì sao? Vì taùnh thaàn ngaõ khoâng coù. Neáu noùi thaàn ngaõ thöôøng cuõng phaûi laø taø kieán. Vì sao? Vì theá gian thaät voâ thöôøng, vì ñieân ñaûo cho neân noùi thöôøng. Neáu noùi thaàn ngaõ voâ thöôøng, cuõng laø taø kieán. Vì sao? Vì taùnh thaàn ngaõ khoâng coù, khoâng neân noùi laø voâ thöôøng. Coøn neáu noùi theá gian laø voâ thöôøng thì chaúng phaûi laø taø kieán. Vì sao? Vì taùnh heát thaûy phaùp höõu vi, thaät ñeàu voâ thöôøng? Ñaùp: Neáu heát thaûy phaùp thaät ñeàu voâ thöôøng, sao Phaät noùi: "Noùi theá

gian voâ thöôøng, aáy goïi laø taø kieán. Theá cho neân bieát theá gian chaúng phaûi thaät laø voâ thöôøng. Hoûi: Nôi nôi Phaät ñeàu noùi: Quaùn phaùp höõu vi voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, khieán ngöôøi ta ñaéc ñaïo; sao ñaây noùi voâ thöôøng bò rôi vaøo taø kieán? Ñaùp: Phaät nôi nôi thuyeát voâ thöôøng, nôi nôi thuyeát baát dieät. Nhö Ma-ha-nam Thích vöông ñi ñeán Phaät, baïch Phaät raèng: "ÔÛ thaønh Ca-tyø- la naøy daân chuùng ñoâng nhieàu, coù khi toâi gaëp hoï rong xe, ruoåi ngöïa, voi cuoàng, ñaáu söùc, beøn maát taâm nieäm Phaät. Khi aáy toâi töï nghó: Neáu khi aáy toâi cheát, seõ sanh veà ñaâu?" Phaät baûo Ma-ha-nam: "Ngöôi chôù sôï haõi. Baáy giôø ngöôi khoâng sanh vaøo aùc thuù maø sanh ñeán thieän thuù; ví nhö caây thöôøng nghieâng veà höôùng Ñoâng, neáu coù bò ñoán, chaéc ngaõ veà höôùng ñoâng; ngöôøi laønh cuõng nhö vaäy. Neáu khi thaân töû hoaïi, thieän taâm yù thöùc thöôøng laáy tín, giôùi, vaên, thí, tueä huaân taâm, neân chaéc chaén ñöôïc lôïi ích, ñöôïc sanh leân coõi Trôøi. Neáu heát thaûy phaùp nieäm nieäm sanh dieät voâ thöôøng, sao Phaät noùi coù caùc coâng ñöùc huaân taäp, cho neân môùi chaéc chaén ñöôïc sanh leân coõi Trôøi. Do vaäy neân bieát chaúng phaûi taùnh voâ thöôøng. Hoûi: Neáu voâ thöôøng laø khoâng thaät, sao Phaät noùi voâ thöôøng? Ñaùp: Phaät tuøy choã thích öùng cuûa chuùng sanh maø thuyeát phaùp. Vì phaù ñieân ñaûo chaáp thöôøng cho neân Phaät noùi voâ thöôøng. Vì ngöôøi khoâng bieát khoâng tin coù ñôøi sau neân Phaät noùi taâm ñi ñeán ñôøi sau, sanh leân coõi Trôøi do nghieäp toäi phöôùc, traêm ngaøn vaïn kieáp khoâng maát. Ñaây laø Ñoái trò Taát-ñaøn, chaúng phaûi Ñeä nhaát nghóa Taát-ñaøn. Thaät töôùng caùc phaùp, chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi voâ thöôøng. Nhieàu nôi Phaät cuõng noùi caùc phaùp khoâng, trong caùc phaùp khoâng, cuõng khoâng voâ thöôøng. Do vaäy neân noùi theá gian voâ thöôøng laø taø kieán. Theá neân goïi laø phaùp khoâng. Laïi nöõa, Phaïm-chí ôû thaønh Tyø-da-ly teân Luaän Löïc. Nhöõng ngöôøi coù taøi lôïi höng thònh ñem nhieàu vaät baùu thueâ Luaän Löïc ñeán tranh luaän vôùi Phaät. Nhaän vaät thueâ xong, ngay ñeâm aáy soaïn naêm traêm naïn vaán, saùng sôùm cuøng caùc ngöôøi taøi löïc

ñi ñeán choã Phaät, hoûi Phaät: “Coù ñaïo cöùu kính hay nhieàu ñaïo cöùu kính?” Phaät noùi: “Moät ñaïo cöùu caùnh chöù khoâng nhieàu”. Phaïm-chí noùi: “Phaät noùi moät ñaïo, caùc thaày ngoaïi ñaïo ñeàu coù ñaïo cöùu caùnh. Theá laø nhieàu chöù khoâng phaûi moät?”. Phaät noùi: “Tuy teân coù nhieàu maø ñeàu chaúng phaûi thaät ñaïo. Vì sao? Vì heát thaûy ñeàu maéc vaøo taø kieán, neân khoâng goïi laø ñaïo cöùu kính”. Phaät hoûi Phaïm-chí: “Loäc Ñaàu Phaïm-chí ñaéc ñaïo chaêng?” Ñaùp: “Trong heát thaûy ngöôøi ñaéc daïo, ñaây laø ñeä nhaát”. Khi aáy Tyø-kheo Tröôûng laõo Loäc Ñaàu Phaïm-chí, ñang ôû sau löng Phaät haàu quaït cho Phaät, Phaät hoûi Phaïm-chí: “OÂng bieát Tyø-kheo

naøy chaêng?” Phaïm-chí thöa bieát, roài hoå theïn cuùi ñaàu. Baáy giôø Phaät noùi nghóa phaåm keä: Moãi moãi cho cöùu caùnh, Maø moãi töï öa ñaém, Cho mình phaûi ngöôøi traùi, AÁy ñeàu chaúng cöùu caùnh. Ngöôøi aáy vaøo luaän chuùng, Khi bieän minh nghóa lyù, Moãi moãi thò phi nhau, Hôn thua oâm lo möøng. Ngöôøi hôn rôi haàm kieâu, Keû thua sa nguïc lo. Cho neân ngöôøi coù trí, Khoâng theo hai phaùp aáy. Luaän Löïc oâng neân bieát, Phaùp cuûa ñeä töû Ta, Khoâng hö cuõng khoâng thaät. OÂng muoán caàu vieäc gì? OÂng muoán hoaïi luaän toâi, Troïn ñaõ khoâng hoaïi ñöôïc, Khoù thaéng baäc ñaïi trí, Chæ ñuû töï huûy hoaïi. Nhö vaäy, nhieàu nôi trong caùc kinh Thanh-vaên, Phaät thuyeát caùc phaùp khoâng. Ñaïi thöøa Khoâng moân laø, heát thaûy caùc phaùp, taùnh thöôøng töï khoâng, khoâng do trí tueä phöông tieän quaùn cho neân khoâng. Nhö Phaät noùi vôùi Tu- boà-ñeà: ”Saéc, saéc töï khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc, thöùc töï khoâng. Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, Möôøi hai nhaân duyeân, Ba möôi baûy ñaïo phaåm, Möôøi löïc, Boán voâ sôû uùy, Möôøi taùm phaùp baát coïng, Ñaïi töø Ñaïi bi, Taùt-baønhaõ, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc ñeàu töï khoâng. Hoûi: Taát caû caùc phaùp taùnh thöôøng töï khoâng, khoâng coù gì, sao khoâng ñoïa vaøo taø kieán? Taø kieán goïi laø khoâng toäi, khoâng phöôùc, khoâng ñôøi naøy ñôøi sau, cuøng vôùi ñaây noùi “khoâng” khoâng khaùc nhau? Ñaùp: Ngöôøi noùi khoâng toäi, khoâng phöôùc, hoï khoâng noùi khoâng coù ñôøi naøy, chæ noùi khoâng coù ñôøi sau; nhö loaøi caây coû töï sanh töï dieät. Hoaëc ngöôøi sanh, hoaëc ngöôøi gieát, chæ ôû trong ñôøi hieän taïi, khoâng coøn coù sanh ôû ñôøi sau, maø hoï khoâng bieát quaùn trong thaân ngoaøi thaân töï töôùng ñeàu khoâng. Do ñoù maø coù khaùc.

Laïi nöõa, ngöôøi taø kieán, laøm nhieàu vieäc aùc, döùt caùc vieäc laønh, coøn ngöôøi quaùn khoâng, ñoái vôùi thieän phaùp coøn khoâng muoán laøm, huoáng chi laøm aùc? Hoûi: Taø kieán coù hai thöù: thöù phaù nhaân phaù quaû, coù thöù phaù quaû khoâng phaù nhaân. Nhö lôøi oâng noùi laø phaù quaû khoâng phaù nhaân. Phaù quaû phaù nhaân laø noùi khoâng nhaân khoâng duyeân, khoâng toäi khoâng phöôùc; aáy laø phaù nhaân. Noùi khoâng ñôøi naøy, ñôøi sau, toäi phöôùc quaû baùo, aáy laø phaù quaû. Ngöôøi quaùn khoâng noùi “ñeàu khoâng” thì toäi phöôùc nhaân quaû ñeàu khoâng, nhö vaäy cuøng vôùi taø kieán ñaây coù gì khaùc? Ñaùp: Ngöôøi taø

kieán, ñoái vôùi caùc phaùp ñoaïn dieät laøm cho khoâng; coøn ngöôøi Ñaïi thöøa bieát caùc phaùp thaät khoâng, khoâng phaù khoâng hoaïi. Hoûi: Ba thöù taø kieán: 1- Phaù quaû baùo toäi phöôùc, khoâng phaù toäi phöôùc; phaù quaû baùo nhaân duyeân, khoâng phaù nhaân duyeân; phaù ñôøi sau, khoâng phaù ñôøi naøy. 2- Phaù quaû baùo toäi phöôùc; cuõng phaù toäi phöôùc; phaù quaû baùo nhaân duyeân, cuõng phaù nhaân duyeân; phaù ñôøi sau, cuõng phaù ñôøi naøy, khoâng phaù heát thaûy phaùp. Phaù heát thaûy phaùp, ñeàu laøm cho khoâng coù gì. Ngöôøi quaùn khoâng, cuõng noùi chôn khoâng khoâng coù gì, cuøng vôùi ngöôøi taø kieán thöù ba naøy coù gì khaùc? Ñaùp: Ngöôøi taø kieán phaù caùc phaùp laøm cho khoâng; coøn ngöôøi quaùn khoâng bieát caùc phaùp thaät khoâng, khoâng phaù khoâng hoaïi. Laïi nöõa, ngöôøi taø kieán noùi caùc phaùp ñeàu khoâng, khoâng coù gì, chaáp thuû hyù luaän veà töôùng khoâng cuûa caùc phaùp; coøn ngöôøi quaùn khoâng, bieát caùc phaùp khoâng, khoâng thuû töôùng, khoâng hyù luaän. Laïi nöõa, ngöôøi taø kieán tuy mieäng noùi heát thaûy khoâng, nhöng ôû choã öa thì sanh öa, ôû choã giaän thì sanh giaän, ôû choã kieâu maïn thì sanh kieâu maïn, ôû choã ngu si thì sanh ngu si, töï doái gaït mình. Coøn nhö ñeä töû Phaät thaät bieát khoâng, taâm khoâng lay ñoäng; heát thaûy choã kieát söû sanh khoâng coøn sanh; ví nhö hö khoâng, khoùi löûa khoâng theå laøm nhô, möa lôùn khoâng theå öôùt. Quaùn khoâng nhö vaäy, caùc thöù phieàn naõo khoâng coøn dính vaøo taâm. Laïi nöõa, ngöôøi taø kieán noùi khoâng coù gì, khoâng töø aùi (thaïch baûn ghi laø chöõ thoï?) laøm nhaân duyeân xuaát sanh; coøn chôn khoâng laø töø aùi laøm nhaân duyeân xuaát sanh, theá laø khaùc. Boán voâ löôïng taâm, caùc phaùp thanh tònh, vì sôû duyeân cuûa noù khoâng thaät neân coøn khoâng baèng vôùi trí tueä chôn khoâng, huoáng laø taø kieán naøy? Laïi nöõa, kieán aáy goïi laø taø kieán, coøn chôn khoâng kieán goïi laø chaùnh kieán. Ngöôøi haønh taø kieán, ñôøi naøy goïi laø ngöôøi teä aùc, ñôøi sau seõ rôi vaøo ñòa nguïc. Ngöôøi haønh trí tueä chôn khoâng, ñôøi naøy ñöôïc khen ngôïi, ñôøi sau ñöôïc laøm Phaät; ví nhö nöôùc khaùc vôùi löûa; cuõng nhö cam loà vôùi ñoäc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 10

döôïc; phaân hoâi so vôùi vò toâ-ñaø, thöùc aên cuûa trôøi. Laïi nöõa, trong chôn khoâng coù Khoâng khoâng tam muoäi, taø kieán thaáy khoâng, tuy coù khoâng maø khoâng coù Khoâng khoâng tam muoäi. Laïi nöõa, ngöôøi quaùn chôn khoâng, tröôùc heát boá thí, trì giôùi, thieàn ñònh voâ löôïng, taâm kia dòu meàm, caùc kieát söû moûng, sau môùi ñaéc chôn khoâng. Ngöôøi taø kieán khoâng coù caùc vieäc aáy, chæ muoán laáy öùc töôûng phaân bieät, taø taâm thuû khoâng; ví nhö ngöôøi ôû noâng ñieàn, luùc ñaàu khoâng bieát muoái, thaáy ngöôøi ta laáy muoái boû vaøo rau thòt maø aên. Hoûi raèng: “Vì sao laøm nhö vaäy?” Traû lôøi raèng: “Vì muoái aáy coù theå laøm cho ñoà aên ngon laønh”. Ngöôøi kia beøn nghó raèng, muoái aáy coù theå laøm cho ñoà aên ngon thì chaát vò noù phaûi nhieàu, lieàn boác toaøn muoái boû vaøo mieäng maø aên, muoái maën raùch mieäng, môùi hoûi laïi raèng: “Sao oâng noùi muoái coù theå laøm cho ngon? Ngöôøi kia noùi: “Ñoà ngu! Phaûi truø löôïng nhieàu ít hoøa vaøo môùi ngon ñöôïc, côù sao aên toaøn caû muoái”, Khoâng thöïc haønh caùc coâng ñöùc, maø chæ muoán ñöôïc khoâng, aáy laø taø kieán, döùt caùc thieän caên.

Caùc nghóa nhö vaäy goïi laø Khoâng moân. Neáu ngöôøi naøo vaøo ba moân (Coân-laëc, A-tyø-ñaøm, Khoâng moân) naøy thì hieåu nghóa Phaät phaùp khoâng heà traùi nghòch nhau. Bieát ñöôïc vieäc aáy töùc laø naêng löïc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñoái vôùi heát thaûy phaùp khoâng gì quaùi ngaïi. Neáu khoâng ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø vaøo A-tyø-ñaøm moân thì rôi trong chaáp höõu, vaøo Khoâng moân thì rôi trong chaáp voâ; neáu vaøo Coân-laëc moân thì rôi trong chaáp caû höõu caû voâ. Laïi nöõa, Ñaïi Boà-taùt thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, tuy bieát caùc phaùp nhaát töôùng, cuõng bieát ñöôïc heát thaûy phaùp chuûng chuûng töôùng. Tuy bieát caùc phaùp chuûng chuûng töôùng, cuõng bieát ñöôïc heát thaûy phaùp nhaát töôùng. Trí tueä nhö vaäy cuûa Boà-taùt, goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Ñaïi Boà-taùt laøm sao bieát heát thaûy phaùp chuûng chuûng töôùng? Laøm sao bieát heát thaûy phaùp nhaát töôùng? Ñaùp: Boà-taùt quaùn caùc phaùp nhaát töôùng, ñoù laø töôùng coù; nhaân töôùng coù aáy, trong caùc phaùp coù taâm sanh, nhö vaäy heát thaûy coù. Hoûi: Trong phaùp khoâng sao cuõng coù taâm sanh? Ñaùp: Neáu noùi "khoâng", söï aáy töùc laø coù. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp nhaát töôùng, ñoù laø voâ töôùng; nhö töôùng traâu khoâng coù töôùng deâ, nôi deâ khoâng coù töôùng traâu. Nhö vaäy trong caùc phaùp, moãi moãi khoâng coù töôùng cuûa phaùp khaùc; nhö tröôùc ñaõ noùi, nhaân coù neân coù taâm sanh, phaùp aáy khaùc vôùi coù, vì khaùc cho neân khoâng. Neáu phaùp "coù" laø traâu thì deâ cuõng neân laø traâu. Vì sao? Vì phaùp "coù" khoâng khaùc nhau vaäy. Neáu khaùc vôùi coù thì laø khoâng, nhö vaäy heát

thaûy laø khoâng. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp laø moät, nhaân phaùp moät aáy maø trong caùc phaùp chæ moät taâm sanh. Caùc phaùp moãi moãi coù töôùng moät, hôïp caùc moät neân goïi laø hai, goïi laø ba .... Moät laø thaät; hai, ba ... laø hö. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn caùc phaùp coù sôû nhaân neân coù, nhö thaân ngöôøi voâ thöôøng. Vì sao? Vì laø töôùng sanh dieät. Heát thaûy phaùp ñeàu nhö vaäy, coù sôû nhaân neân coù. Laïi nöõa, heát thaûy phaùp khoâng sôû nhaân neân coù, nhö thaân ngöôøi voâ thöôøng sanh dieät; nhaân sanh dieät neân bieát voâ thöôøng. Nhaân aáy laïi neân coù nhaân. Nhö vaäy thì voâ cuøng, neáu voâ cuøng thì voâ nhaân. Neáu nhaân aáy laïi khoâng coù nhaân, thì nhaân voâ thöôøng aáy cuõng khoâng phaûi nhaân. Nhö vaäy, heát thaûy khoâng coù nhaân. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp coù töôùng, khoâng coù phaùp gì khoâng töôùng; nhö ñaát coù töôùng cöùng naëng, nöôùc coù töôùng laïnh öôùt; löûa coù töôùng noùng, chieáu saùng; gioù coù töôùng nheï, ñoäng; hö khoâng coù töôùng dung chöùa; phaân bieät giaùc tri laø töôùng cuûa thöùc; coù ñaây coù kia laø töôùng cuûa phöông; coù laâu coù mau laø töôùng cuûa thôøi; taâm tröôïc aùc naõo loaïn chuùng sanh laø töôùng cuûa toäi; taâm tònh thieän thöông xoùt chuùng sanh laø töôùng cuûa phöôùc; ñaém tröôùc caùc phaùp laø töôùng cuûa troùi buoäc; khoâng ñaém tröôùc caùc phaùp laø töôùng cuûa giaûi thoaùt. Hieän tieàn heát thaûy phaùp, khoâng bò chöôùng ngaïi laø töôùng cuûa Phaät. Nhö vaäy, heát thaûy ñeàu coù töôùng. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp ñeàu khoâng töôùng, caùc töôùng aáy do nhaân duyeân hoøa hôïp

sanh, khoâng coù töï taùnh cho neân khoâng. Nhö ñaát; do höông, vò, xuùc boán phaùp hoøa hôïp laïi goïi laø ñaát. Khoâng phaûi chæ coù saéc maø goïi laø ñaát; cuõng khoâng phaûi chæ vò, xuùc maø goïi laø ñaát. Vì sao? Neáu chæ coù saéc laø ñaát, coøn ba thöù kia khoâng phaûi laø ñaát, vaäy laø ñaát khoâng coù höông, vò, xuùc? Höông, vò, xuùc cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, boán phaùp aáy sao laøm moät phaùp? Sao moät phaùp laøm boán phaùp? Vì theá khoâng ñöôïc laáy boán thöù laøm ñaát, cuõng theá khoâng ñöôïc lìa boán thöù laøm ñaát. Hoûi: Toâi khoâng cho boán phaùp laø ñaát, chæ nhaân boán phaùp cho neân coù phaùp ñaát sanh; ñaát aáy truï ôû giöõa boán phaùp? Ñaùp: Neáu töø boán phaùp sanh ra ñaát, thì ñaát vôùi boán phaùp khaùc nhau; nhö cha meï sanh ra con, thì con khaùc vôùi cha meï. Neáu nhö vaäy, nay con maét thaáy saéc, muõi bieát höông, löôõi bieát vò, thaân bieát xuùc; ñaát neáu khaùc vôùi boán phaùp ñoù, thì phaûi neân coù caên khaùc, thöùc khaùc ñeå bieát ñaát. Neáu khoâng coù caên khaùc, thöùc khaùc ñeå bieát ñaát, thì khoâng coù ñaát. Hoûi: Neáu treân kia noùi veà töôùng ñaát coù loãi, phaûi neân nhö A-tyø-ñaøm

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 12

noùi veà töôùng ñaát: Ñaát goïi laø saéc do boán ñaïi taïo ra, trong ñoù chæ ñòa chuûng laø töôùng cöùng. Ñaát laø saéc coù theå thaáy? Ñaùp: Neáu ñaát chæ laø saéc, tröôùc kia ñaõ noùi loãi. Laïi ñaát laø töôùng cöùng, nhöng con maét chæ thaáy saéc, nhö thaáy traêng döôùi nöôùc, töôïng trong göông, boùng cuûa caây coû thì khoâng coù töôùng cöùng, töôùng cöùng laø do thaân caên xuùc chaïm maø bieát. Laïi nöõa, neáu con maét thaáy saéc aáy laø ñaát, coøn töôùng cöùng laø ñòa chuûng; con maét thaáy saéc aáy laø nöôùc, löûa, coøn töôùng öôùt laø thuûy chuûng, töôùng noùng laø hoûa chuûng, thì gioù vaø phong chuûng, cuõng neân phaân bieät, nhöng maø khoâng phaân bieät ñöôïc. Nhö noùi: “Theá naøo laø gioù, theá naøo laø phong chuûng? Theá naøo laø phong chuûng theá naøo laø gioù? Neáu gioù vaø phong chuûng laø moät vaät, thì khoâng neân ñaùp hai caùch. Neáu gioù vaø phong chuûng khoâng khaùc thì ñaát vaø ñòa chuûng cuõng khoâng theå khaùc. Hoûi: Boán ñaïi, moãi moãi khoâng lìa nhau; nhö trong ñaát coù nöôùc, löûa, gioù boán thöù. Nhöng trong ñaát thì ñaát nhieàu hôn heát, neân goïi laø ñaát; trong nöôùc, löûa, gioù cuõng nhö vaäy? Ñaùp: Khoâng phaûi. Vì sao? Vì neáu trong löûa coù boán ñaïi, thì phaûi neân ñeàu noùng caû, vì khoâng coù löûa gì khoâng noùng; neáu ba ñaïi kia ôû trong löûa maø khoâng noùng, thì khoâng goïi laø löûa. Neáu noùng thì ñaát, nöôùc, gioù boû maát töï taùnh, ñeàu goïi laø löûa. Neáu cho laø noù vi teá neân khoâng theå bieát, thì khoâng khaùc gì vôùi khoâng coù. Neáu coù thoâ coù theå bieát ñöôïc, thì bieát coù vi teá; neáu khoâng thoâ thì cuõng khoâng teá. Vì caùc nhaân duyeân nhö vaäy, bieát töôùng ñaát khoâng theå coù ñöôïc. Neáu töôùng ñaát khoâng theå coù ñöôïc thì töôùng cuûa heát thaûy phaùp cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Theá neân heát thaûy phaùp ñeàu moät töôùng. Hoûi: Chaúng neân noùi voâ töôùng. Vì sao? Vì ñoái vôùi caùc phaùp voâ töôùng töùc laø töôùng, Neáu khoâng coù voâ töôùng thì khoâng theå phaù töôùng heát thaûy phaùp. Vì sao? Vì khoâng coù voâ töôùng. Neáu coù voâ töôùng aáy, thì khoâng theå noùi heát thaûy phaùp voâ töôùng. Ñaùp: Laáy voâ töôùng ñeå phaù töôùng caùc phaùp; neáu coù töôùng voâ töôùng, thì rôi vaøo trong töôùng caùc phaùp. Neáu

khoâng rôi vaøo trong töôùng caùc phaùp, thì khoâng neân naïn hoûi. Voâ töôùng phaù heát töôùng caùc phaùp, cuõng laø töôùng töï dieät; ví nhö que cuûi moài löûa, sau khi ñoát heát cuûi, cuõng laïi töï ñoát. Theá neân Thaùnh nhaân thöïc haønh Voâ töôùng voâ töôùng tam muoäi, ñeå phaù voâ töôùng. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp khoâng hôïp, khoâng tan, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, khoâng baøy, khoâng noùi, chæ coù moät töôùng, ñoù laø voâ töôùng. Nhö vaäy caùc phaùp moät töôùng,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 13

Laøm sao quaùn caùc loaïi töôùng? Heát thaûy caùc phaùp ñeàu thu vaøo hai phaùp laø danh, saéc; saéc, voâ saéc; coù theå thaáy, khoâng theå thaáy; coù ñoái, khoâng ñoái; höõu laäu, voâ laäu; höõu vi, voâ vi v...v... Hai traêm phaùp moân hai phaàn, nhö trong phaåm Thieân Naïn noùi. Laïi nöõa, coù hai phaùp, laø nhaãn nhuïc vaø nhu hoøa. Laïi coù hai phaùp laø thaân kính vaø cuùng döôøng. Hai thí laø taøi thí vaø phaùp thí. Hai löïc laø löïc tueä phaân bieät vaø löïc tu ñaïo. Hai cuï tuùc laø giôùi cuï tuùc vaø chaùnh kieán cuï tuùc. Hai töôùng laø töôùng chaát tröïc vaø töôùng nhu nhuyeán. Hai phaùp laø ñònh vaø trí. Hai phaùp laø minh vaø giaûi thoaùt. Hai phaùp laø theá gian phaùp vaø ñeä nhaát nghóa phaùp. Hai phaùp laø nieäm vaø xaûo tueä. Hai ñeá laø theá ñeá vaø ñeä nhaát nghóa ñeá. Hai giaûi thoaùt laø ñaõi thôøi giaûi thoaùt vaø baát hoaïi taâm giaûi thoaùt. Hai Nieát-baøn laø Höõu-dö Nieát-baøn vaø Voâ-dö Nieát-baøn. Hai cöùu caùnh laø söï cöùu caùnh vaø nguyeän cöùu caùnh. Hai kieán laø tri kieán vaø ñoaïn kieán. Hai cuï tuùc laø nghóa cuï tuùc vaø ngöõ cuï tuùc. Hai phaùp laø thieåu duïc vaø tri tuùc. Hai phaùp laø deã nuoâi vaø deã ñuû. Hai phaùp laø phaùp tuøy vaø phaùp haønh. Hai trí laø taän trí vaø voâ sanh trí. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân hai phaàn. Laïi nöõa, bieát ba ñaïo laø kieán ñaïo, tu ñaïo, voâ hoïc ñaïo. Ba taùnh laø ñoaïn taùnh, ly taùnh, dieät taùnh. Ba tu laø giôùi tu, ñònh tu, tueä tu. Ba Boà-ñeà laø Phaät Boà-ñeà, Bích-chi-ca Phaät Boà-ñeà, Thanh-vaên Boà-ñeà. Ba thöøa laø Phaät thöøa, Bích-chi-ca Phaät thöøa, Thanh-vaên thöøa. Ba quy y laø Phaät, Phaùp, Taêng. Ba truù laø Phaïm truù, Thieân truù, Thaùnh truù. Ba taêng thöôïng laø töï taêng thöôïng, tha taêng thöôïng, phaùp taêng thöôïng. Ba thöù baát hoä cuûa chö Phaät laø thaân nghieäp baát hoä, khaåu nghieäp baát hoä, yù nghieäp baát hoä. Ba phöôùc xöù laø thí, giôùi, thieän taâm. Ba caây gaäy laø gaäy nghe, gaäy ly duïc, gaäy tueä. Ba luaân laø bieán hoùa luaân, thò tha taâm luaân, giaùo hoaù luaân. Ba giaûi thoaùt moân laø Khoâng giaûi thoaùt moân, Voâ töôùng giaûi thoaùt moân, Voâ taùc giaûi thoaùt moân. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân ba phaàn. Laïi bieát boán phaùp laø Boán nieäm xöù, Boán chaùnh caàn, Boán nhö yù tuùc, Boán Thaùnh ñeá, Boán Thaùnh chuûng, Boán Sa moân quaû, Boán tri, Boán tín, Boán ñaïo, Boán nhieáp phaùp, Boán y, Boán thoâng ñaït thieän caên, Boán ñaïo, Boán thieân nhaân luaân, Boán kieân phaùp, Boán voâ sôû uùy, Boán voâ löôïng taâm. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân boán phaàn. Laïi bieát Naêm voâ hoïc chuùng, Naêm xuaát taùnh, Naêm giaûi thoaùt xöù, Naêm caên, Naêm löïc, Naêm ñaïi thí, Naêm trí, Naêm A-na-haøm, Naêm choã Tònh-cö thieân, Naêm trò ñaïo, Naêm trí tam muoäi, Naêm Thaùnh phaàn chi tam muoäi, Naêm ngöõ ñaïo nhö phaùp. Nhö vaäy ... voâ löôïng

phaùp moân naêm phaàn. Laïi bieát Saùu xaû phaùp, Saùu aùi kænh phaùp, Saùu thaàn thoâng, Saùu haïng A-la-haùn, Saùu ñòa kieán ñeá ñaïo, Saùu tuøy thuaän nieäm, Saùu tam muoäi, Saùu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 14

Ba-la-maät. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân saùu phaàn. Laïi bieát Baûy giaùc yù, Baûy taøi, Baûy y chæ, Baûy töôûng ñònh, Baûy dieäu phaùp, Baûy tri, Baûy choã thieän nhaân ñi, Baûy tònh, Baûy taøi phöôùc, Baûy phi taøi phöôùc, Baûy trôï ñònh phaùp. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân baûy phaàn. Laïi bieát Taùm Thaùnh ñaïo phaàn, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù, Taùm ñaïi nhaân nieäm, Taùm thöù tinh taán, Taùm tröôïng phu, Taùm A-la-haùn löïc. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân taùm phaàn. Laïi bieát Chín thöù ñeä ñònh, Chín danh saéc (töø danh ñeán sanh töû laø chín) v.v... dieät, Chín voâ laäu trí, Chín voâ laäu ñòa, Chín ñòa tö duy ñaïo. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân chín phaàn. Laïi bieát Möôøi voâ hoïc phaùp, Möôøi töôûng, Möôøi trí, Möôøi nhaát thieát nhaäp, Möôøi ñaïi ñòa thieän, Möôøi löïc cuûa Phaät. Nhö vaäy ... voâ löôïng phaùp moân möôøi phaàn. Laïi bieát Möôøi moät trôï Thaùnh ñaïo phaùp. Laïi bieát Möôøi hai nhaân duyeân phaùp. Laïi bieát Möôøi ba xuaát phaùp, Möôøi boán bieán hoùa taâm, Möôøi laêm taâm kieán ñeá ñaïo, Möôøi saùu An-na-ban-na haïnh, Möôøi baûy Thaùnh haïnh (neân noùi möôøi saùu), Möôøi taùm phaùp baát coïng, Möôøi chín ly ñòa. Moät traêm saùu möôi hai ñaïo trong tö duy ñaïo, tö duy ñaïo coù khaû naêng phaù giaëc phieàn naõo, Moät traêm baûy möôi taùm Sa-moân quaû goàm taùm möôi chín höõu vi quaû, taùm möôi chín voâ vi quaû. Nhö vaäy caùc thöù voâ löôïng phaùp töôùng sai khaùc; sanh, dieät, taêng, giaûm, ñaéc, thaát, caáu, tònh ñeàu bieát ñöôïc caû. Ñaïi Boà-taùt bieát caùc phaùp aáy xong, coù theå khieán cho caùc phaùp nhaäp vaøo töï taùnh khoâng, maø ñoái vôùi caùc phaùp khoâng dính maéc; vöôït quaù ñòa vò Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, maø vaøo ñòa vò Boà-taùt. Vaøo ñòa vò Boà-taùt xong, laáy ñaïi bi taâm thöông xoùt, laáy söùc phöông tieän phaân bieät chuûng chuûng danh töï caùc phaùp, ñoä chuùng sanh khieán chöùng ñöôïc tam thöøa. Ví nhö ngöôøi thôï gioûi, duøng söùc thuoác coù theå bieán baïc thaønh vaøng, bieán vaøng thaønh baïc. Hoûi: Neáu caùc phaùp taùnh chôn khoâng, sao coøn phaân bieät caùc loaïi danh töï? Sao khoâng chæ noùi laø taùnh chôn khoâng? Ñaùp: Ñaïi Boà-taùt khoâng noùi “khoâng” laø coù theå ñaéc, coù theå tröôùc. neáu coù theå ñaéc, coù theå tröôùc thì khoâng neân noùi caùc phaùp coù caùc töôùng sai khaùc. Khoâng baát khaû ñaéc laø khoâng coù gì chöôùng ngaïi; neáu coù chöôùng ngaïi thì aáy laø khaû ñaéc chöù chaúng phaûi laø caùi khoâng baát khaû ñaéc . Neáu Ñaïi Boà-taùt bieát caùi khoâng baát khaû ñaéc, laïi coøn phaân bieät ñöôïc caùc phaùp, thöông xoùt ñoä thoaùt chuùng sanh thì aáy laø söùc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laáy choã coát yeáu maø noùi: Thaät töôùng caùc phaùp laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Heát thaûy kinh saùch theá tuïc vaø chín möôi saùu thöù kinh cuûa xuaát gia ngoaïi ñaïo ñeàu noùi coù thaät töôùng caùc phaùp, laïi trong tam Taïng phaùp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 15

cuûa Thanh-vaên, cuõng coù noùi thaät töôùng caùc phaùp, sao khoâng goïi ñoù laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø chæ rieâng thaät töôùng caùc phaùp noùi ôû trong kinh naøy, ñöôïc goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Trong kinh saùch theá tuïc, vì ñeå laøm an nöôùc toaøn gia, thaân maïng thoï vui, cho neân chaúng phaûi thaät. Ngoaïi ñaïo xuaát gia ñoïa trong phaùp taø kieán, taâm öa ñaém, cho neân cuõng chaúng phaûi thaät. Trong phaùp Thanh-vaên tuy coù boán ñeá, laáy voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ quaùn thaät töôùng caùc phaùp, nhöng vì trí tueä khoâng ñaày ñuû, khoâng thoâng lôïi, khoâng theå vì ñoä heát thaûy chuùng sanh, khoâng vì caàu ñöôïc Phaät phaùp, neân tuy coù thaät trí tueä maø khoâng goïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö noùi: Phaät vaøo vaø ra caùc tam muoäi, Xaù-lôïi-phaát coøn khoâng nghe ñöôïc teân noù huoáng laø coù theå bieát ñöôïc. Vì sao? Vì caùc A-la-haùn, Bích-chi Phaät khi môùi phaùt taâm, khoâng coù nguyeän lôùn, khoâng ñaïi töø ñaïi bi, khoâng caàu heát thaûy caùc coâng ñöùc, khoâng cuùng döôøng heát thaûy ba ñôøi möôøi phöông Phaät, khoâng cöùu xeùt caàu bieát thaät töôùng caùc phaùp, maø chæ caàu thoaùt khoûi khoå giaø beänh cheát. Coøn caùc Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm ñaõ coù theä nguyeän roäng lôùn, coù ñaïi töø bi, caàu heát thaûy caùc coâng ñöùc, cuùng döôøng heát thaûy ba ñôøi möôøi phöông Phaät, coù lôïi trí lôùn, caàu thaät töôùng caùc phaùp, tröø caùc thöù quaùn laø tònh quaùn, baát tònh quaùn, thöôøng quaùn, voâ thöôøng quaùn, laïc quaùn, khoå quaùn, khoâng quaùn, thaät quaùn, ngaõ quaùn, voâ ngaõ quaùn. Xaû boû caùc quaùn theo taâm löïc voïng kieán nhö vaäy, maø chæ quaùn thaät töôùng cuûa ngoaïi duyeân laø phi tònh, phi baát tònh, phi thöôøng, phi voâ thöôøng, phi laïc, phi khoå, phi khoâng, phi thaät, phi ngaõ, phi voâ ngaõ. Ñoái caùc quaùn nhö vaäy, khoâng chaáp tröôùc, khoâng thuû ñaéc, vì laø phaùp theá tuïc, khoâng phaûi ñeä nhaát nghóa, thanh tònh cuøng khaép, khoâng phaù khoâng hoaïi laø choã caùc Thaùnh nhaân haønh, aáy goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Ñaõ bieát theå töôùng Baùt-nhaõ laø phaùp voâ töôùng, voâ ñaéc; vaäy haønh giaû laøm sao coù theå ñaéc phaùp aáy? Ñaùp: Phaät duøng phöông tieän thuyeát phaùp, haønh giaû haønh ñuùng nhö Phaät noùi thì ñaéc; ví nhö ñöôøng hieåm bôø cao, nhôø thang maø leân ñöôïc. Laïi nhö nöôùc saâu nhôø thuyeàn maø qua ñöôïc. Boà-taùt môùi phaùt taâm, neáu theo Phaät nghe, hoaëc theo ñeä töû Phaät nghe, hoaëc nghe trong kinh noùi: “Heát thaûy phaùp roát raùo khoâng, khoâng coù taùnh nhaát ñònh khaû thuû khaû tröôùc, laø phaùp ñeä nhaát thaät, dieät tröø caùc hyù luaän, töôùng Nieát-baøn laø raát an oån”, nghó raèng ta muoán ñoä thoaùt heát thaûy chuùng sanh, laøm sao rieâng laáy Nieát- baøn? Ta nay phöôùc ñöùc, trí tueä, thaàn thoâng löïc chöa ñaày ñuû, neân khoâng theå daãn daét chuùng sanh, phaûi ñaày ñuû caùc nhaân duyeân aáy, thöïc haønh naêm Ba-la-maät laø boá thí, v.v... Do taøi thí neân ñöôïc giaøu lôùn, do phaùp thí neân

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 18 16

ñöôïc trí tueä, coù theå do hai thí aáy maø daãn daét chuùng sanh ngheøo cuøng vaøo ba thöøa ñaïo. Do trì giôùi neân ñöôïc sanh vaøo coõi ngöôøi coõi trôøi toân quyù, töï thoaùt khoûi ba ñöôøng aùc; cuõng khieán chuùng sanh thoaùt khoûi ba ñöôøng aùc. Do nhaãn nhuïc, neân ngaên ñöôïc thöù ñoäc noùng giaän, maø ñöôïc thaân saéc ñoan

chaùnh, oai ñöùc ñeä nhaát, ai thaáy ñeàu hoan hyû, taâm phuïc kính tin, huoáng coøn thuyeát phaùp nöõa? Do tinh taán neân coù theå phaù söï giaûi ñaõi ñoái vôùi phöôùc ñöùc, ñaïo phaùp, maø ñöôïc thaân kim cang, taâm baát ñoäng. Duøng thaân taâm aáy phaù taâm kieâu maïn cuûa phaøm phu khieán ñöôïc Nieát-baøn. Do thieàn ñònh, phaù taâm taùn loaïn, lìa caùi vui toäi loãi theo nguõ duïc, hay vì chuùng sanh noùi veà phaùp ly duïc. Thieàn laø choã y chæ cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, y nôi thieàn maø Baùt-nhaõ Ba-la-maät töï nhieân phaùt sanh. Nhö trong kinh noùi: “Tyø-kheo nhaát taâm chuyeân ñònh, coù theå quaùn thaät töôùng caùc phaùp”. Laïi nöõa, bieát ôû trong Duïc giôùi phaàn nhieàu do toäi nghieäp xan vaø tham, ñoùng cöûa caùc thieän. Khi thöïc haønh Boá-thí Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì phaù hai vieäc aáy, môû cöûa caùc thieän. Vì muoán ñöôïc thöôøng môû, neân thöïc haønh giôùi Ba-la-maät veà möôøi thieän ñaïo. Vì chöa ñaày ñuû thieàn ñònh, trí tueä, chöa ly duïc neân phaù giôùi Ba-la-maät. Do vaäy neân thöïc haønh nhaãn nhuïc, bieát ba vieäc treân coù khaû naêng môû cöûa phöôùc. Laïi bieát phöôùc ñöùc quaû baùo aáy laø voâ thöôøng, thoï heát vui ôû coõi trôøi ngöôøi, trôû laïi ñoïa vaøo ñöôøng khoå. Vì nhaøm ñuû phöôùc ñöùc voâ thöôøng aáy, neân caàu thaät töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vieäc aáy laøm sao ñöôïc? Chaéc chaén phaûi do nhaát taâm môùi coù theå ñöôïc. Nhö xaâu ngoïc baùu cuûa Long vöông, nhaát taâm quaùn saùt maø khoâng chaïm ñeán roàng thì giaù trò baèng Dieâm-phuø-ñeà. Nhaát taâm thieàn ñònh thì tröø boû naêm duïc, naêm caùi; muoán ñöôïc taâm vui phaûi duøng tinh taán; cho neân tieáp sau nhaãn nhuïc laø noùi tinh taán Ba-la-maät. Nhö trong kinh noùi haønh giaû thaân ngoài ngay thaúng, buoäc nieäm ôû tröôùc, chuyeân tinh caàu ñònh, daàu cho thòt xöông khoâ muïc, troïn khoâng giaûi ñaõi thoái lui, cho neân tinh taán tu thieàn. Neáu coù taøi vaät maø boá thí khoâng khoù; vì sôï ñoïa ñöôøng aùc, sôï maát tieáng toát maø trì giôùi, nhaãn nhuïc cuõng khoâng laø khoù. Do vaäy neân ôû ba ñoä ñaàu khoâng noùi ñeán tinh taán. Nay vì thaät töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø töø taâm caàu ñònh, vieäc aáy môùi khoù, cho neân phaûi caàn ñeán tinh taán. Thöïc haønh nhö vaäy, coù theå ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Phaûi thöïc haønh naêm Ba-la-maät, sau môùi ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la- maät, hay cuõng coù theå thöïc haønh moät, hai Ba-la-maät cuõng coù theå ñaéc Baùt-nhaõ? Ñaùp: Caùc Ba-la-maät coù hai thöù: 1. Trong moät Ba-la-maät coù ñuû caùc Ba-la-maät töông öng tuøy haønh. 2. Tuøy thôøi thöïc haønh rieâng töøng Ba-la-maät. Heã Ba-la-maät naøo

nhieàu thì theo ñoù goïi teân aáy. Ví nhö boán ñaïi chung hôïp, tuy khoâng lìa nhau, song theo ñaïi naøo nhieàu maø ñöôïc goïi teân. Töông öng tuøy haønh laø, trong moät Ba-la-maät coù ñuû naêm Ba-la-maät. AÁy laø khoâng lìa naêm Ba-la-maät maø ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tuøy thôøi ñöôïc teân laø, hoaëc nhaân moät, nhaân hai Ba-la-maät maø ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu ngöôøi phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø boá thí, baáy giôø tìm töôùng boá thí thaáy chaúng moät chaúng khaùc, phi thöôøng, phi voâ thöôøng, phi höõu, phi voâ v.v... Nhö trong ñoaïn noùi veà boá thí ôû tröôùc. Nhaân thaät töôùng boá thí maø hieåu heát thaûy phaùp cuõng nhö vaäy, aáy goïi laø nhaân boá thí maø ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät.

Hoaëc coù ngöôøi trì giôùi, khoâng naõo haïi chuùng sanh, taâm khoâng coù hoái tieác, neáu thuû töôùng roài sanh chaáp tröôùc, noåi leân caïnh tranh, thì ngöôøi aáy tuy khoâng saân naõo chuùng sanh, song ñoái vôùi phaùp coù taâm öa gheùt cho neân laïi saân naõo chuùng sanh. Theá cho neân muoán khoâng saân naõo chuùng sanh, haõy thöïc haønh quaùn chö phaùp bình ñaúng. Neáu phaân bieät laø toäi laø voâ toäi, thì chaúng phaûi thöïc haønh Giôùi Ba-la-maät. Vì sao? Vì gheùt toäi, yeâu khoâng toäi, thì taâm sanh töï cao, trôû laïi trong con ñöôøng naõo haïi chuùng sanh. Theá cho neân Boà-taùt quaùn ngöôøi coù toäi, ngöôøi khoâng toäi, taâm khoâng gheùt yeâu. Quaùn nhö vaäy laø chæ thöïc haønh Giôùi Ba-la-maät maø ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt suy nghó raèng: Neáu khoâng ñöôïc phaùp nhaãn, thì khoâng theå thöôøng nhaãn. Heát thaûy chuùng sanh khi chöa coù gì böùc baùch thì nhaãn ñöôïc; khi coù söï khoå böùc thieát roài thì khoâng theå nhaãn ñöôïc. Ví nhö ngöôøi tuø sôï bò gaäy ñaùnh phaûi khoå cheát. Do nhaân duyeân aáy neân sanh phaùp nhaãn: Khoâng coù ngöôøi ñaùnh, ngöôøi maéng, cuõng khoâng coù ngöôøi chòu; chæ do nhaân duyeân quaû baùo ñieân ñaûo ñôøi tröôùc neân goïi laø chòu. Khi aáy khoâng phaân bieät, aáy goïi laø söï nhaãn. Phaùp nhaãn laø thaâm nhaäp taát caùnh khoâng, aáy goïi laø phaùp nhaãn. Ñöôïc phaùp nhaãn aáy, thöôøng khoâng coøn saân naõo chuùng sanh . Tueä töông öùng vôùi phaùp nhaãn laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tinh taán thöôøng ôû trong heát thaûy thieän phaùp, thaønh töïu ñöôïc heát thaûy thieän phaùp. Neáu coù trí tueä truø löôïng phaân bieät caùc phaùp, thoâng ñaït phaùp taùnh, khi aáy tinh taán giuùp cho thaønh trí tueä. Laïi nhö thaät töôùng cuûa tinh taán laø thaân lìa taâm, nhö thaät baát ñoäng. Tinh taán nhö vaäy, hay sanh ra Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ngoaøi ra caùc söï tinh taán khaùc laø nhö huyeãn, nhö moäng, hö doái phi thöïc, cho neân khoâng noùi. Neáu thaâm taâm nhieáp nieäm, thì nhö thaät thaáy thaät töôùng caùc phaùp. Thaät töôùng caùc phaùp laø khoâng theå duøng thaáy, nghe, suy nghó maø bieát ñöôïc. Vì sao? Vì saùu caên, saùu traàn ñeàu laø nhaân duyeân quaû baùo hö doái. Nhöõng ñieàu thaáy bieát trong aáy cuõng laø hö doái. Caùi bieát hö doái aáy, hoøan toaøn khoâng theå

tin. Ñieàu coù theå tin laø chæ coù thaät töôùng trí tueä cuûa chö Phaät traûi A-taêng-kyø kieáp chöùng ñöôïc. Vì trí tueä aáy döïa nôi thieàn ñònh nhaát taâm, quaùn thaät töôùng caùc phaùp; aáy goïi laø trong thieàn ñònh phaùt sanh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoaëc coù khi lìa naêm Ba-la-maät, chæ nghe, ñoïc tuïng, tö duy, truø löôïng thoâng ñaït thaät töôùng caùc phaùp, aáy laø trong phöông tieän trí phaùt sanh Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Hoaëc töø hai, ba, boán Ba-la-maät phaùt sanh Baùt-nhaõ Ba-la- maät; nhö nghe moät ñeá maø ñöôïc thaønh ñaïo quaû. Hoaëc coù khi nghe hai, ba, boán ñeá maø thaønh ñöôïc thaønh ñaïo quaû. Coù ngöôøi ñoái vôùi Khoå ñeá coøn meâ laàm nhieàu, nhôø nghe noùi Khoå ñeá maø ñaéc ñaïo. Ba ñeá kia cuõng nhö vaäy. Hoaëc coù ngöôøi meâ caû boán ñeá, nhôø nghe noùi Boán ñeá maø ñaéc ñaïo. Nhö Phaät noùi vôùi Tyø-kheo: Neáu ngöôi döùt ñöôïc tham duïc, Ta baûo ñaûm ngöôi chöùng ñöôïc ñaïo quaû A-na-haøm. Neáu döùt ñöôïc tham duïc, thì neân bieát saân, si cuõng döùt. Trong saùu Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Vì phaù taâm xan tham nhieàu neân

noùi phaùp boá thí, neân bieát caùc aùc khaùc cuõng bò phaù. Vì phaù caùc taïp aùc neân noùi ñuû saùu Ba-la-maät cho neân hoaëc moãi moãi thöïc haønh rieâng, hoaëc hôïp laïi thöïc haønh. Khaép vì moïi ngöôøi neân noùi ñuû saùu Ba-la-maät, chöù khoâng phaûi vì moät ngöôøi. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt khoâng haønh heát thaûy phaùp, khoâng thuû ñaéc heát thaûy phaùp neân ñaéc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì caùc haønh ñeàu hö voïng khoâng thaät, hoaëc gaàn coù loãi, hoaëc xa coù loãi; nhö phaùp baát thieän laø gaàn coù toäi loãi, coøn phaùp thieän laâu veà sau, khi bieán ñoåi thì ngöôøi ñaém tröôùc noù hay sanh lo khoå, aáy laø xa coù toäi loãi. Ví nhö ñoà aên ngon, ñoà aên dôû ñeàu coù taïp ñoäc, maø aên ñoà aên dôû lieàn khoâng vui, aên ñoà aên ngon töùc thôøi ngon vui; song laâu veà sau, caû hai ñeàu cöôùp maïng soáng, neân khoâng neân aên caû hai. Caùc haønh thieän, aùc cuõng nhö vaäy. Hoûi: Neáu nhö vaäy, sao Phaät noùi coù ba haønh laø Phaïm haønh, Thieân haønh, Thaùnh haønh? Ñaùp: Haønh voâ haønh goïi laø Thaùnh haønh. Vì sao? Vì heát thaûy Thaùnh haønh, khoâng ngoaøi ba moân giaûi thoaùt. Trong Phaïm haønh, Thieân haønh, nhaân thuû töôùng chuùng sanh maø sanh, tuy khi haønh khoâng coù loãi, nhöng veà sau ñeàu coù loãi. Laïi chính ngay ñaây tìm taùnh thaät, thì ñeàu laø hö voïng. Neáu Hieàn Thaùnh ñem taâm voâ tröôùc thöïc haønh hai haønh ñoù, thì khoâng coù loãi. Neáu ñöôïc nhö vaäy, haønh phaùp voâ haønh, hoøan toaøn khoâng coù gì ñaéc, thì phieàn naõo ñieân ñaûo hö voïng roát raùo khoâng sanh. Nhö hö khoâng thanh tònh, neân ñaéc thaät töôùng chö phaùp, do voâ sôû ñaéc laø ñaéc; nhö trong ñoaïn voâ sôû ñaéc Baùt-nhaõ ñaõ noùi. Saéc phaùp v.v... khoâng phaûi khoâng cho neân khoâng, maø töø xöa ñeán nay thöôøng töï khoâng. Saéc phaùp v.v... khoâng phaûi vì trí tueä hieåu khoâng

thaáu, cho neân noùi khoâng coù gì ñöôïc, maø chính töø xöa ñeán nay thöôøng töï khoâng coù gì ñöôïc. Theá khoâng neân hoûi thöïc haønh maáy Ba-la-maät thì ñaéc Baùt-nhaõ! Caùc ñöùc Phaät thöông xoùt chuùng sanh, theo nghóa theá tuïc maø noùi haønh, chöù khoâng phaûi ñeä nhaát nghóa. Hoûi: Neáu khoâng coù gì ñöôïc, khoâng coù gì haønh, sao haønh giaû caàu tìm noù? Ñaùp: Khoâng coù gì ñöôïc (voâ sôû ñaéc) coù hai thöù: 1. Theá gian coù choã mong caàu maø khoâng ñöôïc nhö yù, aáy laø khoâng coù gì ñöôïc (voâ sôû ñaéc). 2. Trong thaät töôùng caùc phaùp, khoâng coù gì laø töôùng quyeát ñònh, neân goïi laø khoâng coù gì ñöôïc (voâ sôû ñaéc), chöù khoâng phaûi khoâng coù phöôùc ñöùc trí tueä taêng ích thieän caên; nhö ngöôøi phaøm phu phaân bieät phaùp treân theá gian neân coù sôû ñaéc. Caùc coâng ñöùc thieän cuõng nhö vaäy, tuøy theo taâm theá gian neân noùi coù sôû ñaéc, coøn trong taâm chö Phaät thì khoâng sôû ñaéc. AÁy laø löôïc noùi nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Sau seõ roäng noùi.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.